

Olsztyn, 15 marca 2017 r.

PS-VI.431.1.1.2017.KB

Pani
Elżbieta Drozdowicz
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Szczytnie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-VI.0030.1.2017 z dnia 3 stycznia 2017 roku /**akta kontroli str. 1**/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Katarzyna Brewka – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Izabela Chowańska – główny specjalista,
3. Joanna Bałczenkow – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 9 stycznia 2017 roku i zakończono w dniu 12 stycznia 2017 roku.

Przedmiotem kontroli była ocena działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz oceny rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, w świetle przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2016, poz. 575 ze zm.) – zwanej dalej ustawą.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- Centrum / PCPR / kontrolowana jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie,
- Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie,
- Dyrektor Centrum / Dyrektor PCPR – co oznacza Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie, panią Elżbietę Drozdowicz,
- Ocena – co oznacza: ocenę okresową sytuacji dziecka, w rozumieniu art. 129 ustawy,
- Ocena rodziny – co oznacza ocenę rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, w rozumieniu art. 132 ustawy.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2013 roku do dnia jej zakończenia, a fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Elżbiety Drozdowicz – Dyrektora PCPR w Szczytnie oraz pani Eweliny Dylewskiej-Sęk – pełniącej obowiązki Kierownika Pieczy Zastępczej, w oparciu o analizę prowadzonej w Centrum dokumentacji oraz złożone przez pracowników wyjaśnienia i oświadczenia.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

Ustalenia kontroli:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie zarządzeniem nr 58/2011 Starosty Szczycieńskiego z dnia 21 grudnia 2011 roku zostało wyznaczone na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie szczycieńskim **/akta kontroli str. 3/**.

W okresie podlegającym kontroli organizację oraz zasady funkcjonowania Centrum określał Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie, przyjęty Uchwałą Nr 59/XX/2011 Zarządu Powiatu w Szczytnie z dnia 22 września 2011 roku **/akta kontroli str. 5-17/**. Powyższy dokument zmieniony był uchwałą z dnia 16 maja 2012 roku **/akta kontroli str. 19-34/**, po czym z dniem 24 kwietnia 2014 roku stracił moc, ustępując miejsca nowemu Regulaminowi **/akta kontroli str. 35-44/**. W dniu 21 kwietnia 2016 roku Zarząd Powiatu w Szczytnie Uchwałą Nr 38/IX/2016 wprowadził kolejny Regulamin, obowiązujący w dacie kontroli **/akta kontroli str. 45-54/**.

Stwierdzono, że zadania będące przedmiotem kontroli uregulowane zostały Zarządzeniem Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie z dnia 30 grudnia 2011 roku w sprawie powołania Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej oraz podejmowania innych czynności niezbędnych do organizacji rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Szczycieńskim **/akta kontroli str. 55-57/**. Przedmiotowy dokument był dwukrotnie zmieniany – we wrześniu 2014 roku oraz lipcu 2016 roku **/akta kontroli str. 59-61/**

Ustalono, że w badanym okresie w Zespole pieczy zastępczej pracowało:

- łącznie pięciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (w chwili obecnej trzech)
 - kierownik zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej (od 1 stycznia 2017 r.)
 - dwóch pracowników socjalnych,
 - aspirant pracy socjalnej,
 - pedagog (od 14 lipca 2016 r. i nadal),
 - łącznie pięciu psychologów z różnym okresem zatrudnienia (w chwili obecnej jeden)
- /akta kontroli str. 63-65/**

Osoby zatrudnione na stanowisku koordynatora posiadały kwalifikacje, o których mowa w art. 78 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z przedłożoną kontrolującym informacją **/akta kontroli str. 67-83/** na terenie powiatu szczycieńskiego, wg stanu na dzień 9 stycznia 2017 roku funkcjonowało łącznie **66 rodzin zastępczych**, z tego:

- 35 rodzin spokrewnionych,
- 20 rodzin niezawodowych,
- 11 rodzin zawodowych, w tym 1 pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego.

W rodzinnych formach pieczy zastępczej (w dacie kontroli) umieszczonych było **103 dzieci** **/akta kontroli str. 67-83/**.

Kontroli poddano sposób dokonywania przez Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji jedenaściorga losowo wybranych dzieci, umieszczonych w rodzinach zastępczych **/akta kontroli str. 85-208/**. Analizie poddano dokumentację dwóch ostatnich ocen (dla danego dziecka), sporządzoną z posiedzeń z: 22 lutego, 22 marca, 26 i 28 kwietnia, 20 maja, 22 czerwca, 7 lipca, 25 sierpnia, 21 września, 26 października, 18 listopada i 9 grudnia 2016 r.

Oceny sytuacji dzieci przeprowadzane były co do zasady terminowo, to jest: zgodnie

Oceny sytuacji dzieci przeprowadzane były co do zasady terminowo, to jest: zgodnie z art. 131 ust. 1 ustawy w przypadku dzieci poniżej 3 lat - nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych - nie rzadziej niż co pół roku. W dwóch przypadkach terminy ocen zostały przesunięte – w jednym z powodu pobytu dziecka w rodzinie adopcyjnej (okres osobistej styczności /**akta kontroli str. 103/**), w drugim przypadku z powodu pobytu dziecka na turnusie rehabilitacyjnym /**akta kontroli str. 175/**.

Stwierdzono, że Organizator dokonując oceny sytuacji dzieci nie zawsze zapewniał udział osób wskazanych w art. 130 ust. 1 ustawy (na 22 badane posiedzenia psycholog obecny był 15 razy, pedagog 17 razy). W badanych posiedzeniach nie uczestniczył ani razu przedstawiciel ośrodka adopcyjnego. W wyjaśnieniu przyczyn powyższego Dyrektor PCPR w Szczytnie podała: „Do listopada 2016 roku w Centrum był zatrudniony jeden psycholog na umowę zlecenie. Centrum starało się zatrudnić drugiego psychologa, który pracował przez krótki okres czasu z uwagi na trudną specyfikę pracy z dziećmi (dwa miesiące). Psycholog uczestniczył w miarę możliwości w posiedzeniach zespołu, jednak w pierwszej kolejności należało zapewnić rodzinom indywidualne konsultacje i pracę z dzieckiem i rodziną (...). Od XI 2016 roku zatrudniono drugiego psychologa na pełen etat” /**akta kontroli str. 211/**. Pedagog natomiast zatrudniony jest w Centrum od lipca 2016 roku, i od tego czasu każdorazowo uczestniczy w posiedzeniach. „We wcześniejszym okresie w posiedzeniach zespołu uczestniczyli pedagodzy szkół, którzy na co dzień pracują z dzieckiem i znają jego potrzeby, co zostało udokumentowane na zbiorczych listach obecności. Ponadto należy nadmienić, że każdy z zatrudnionych trzech koordynatorów, aspirant pracy socjalnej, pracownik socjalny oraz dyrektor uczestniczący w posiedzeniach posiadają wykształcenie wyższe pedagogiczne uprawniające do pracy pedagogicznej z dzieckiem i rodziną” **akta kontroli str. 213/**. Poproszona o podanie przyczyn nieobecności przedstawiciela ośrodka adopcyjnego w dokonywaniu ocen sytuacji dzieci, kierująca kontrolowaną jednostką podała: „Pracownicy Ośrodka Adopcyjnego byli zapraszani niejednokrotnie na posiedzenia (...) jednak nie byli obecni, jednocześnie informując telefonicznie, iż pracownik Ośrodka Adopcyjnego będzie uczestniczył w posiedzeniu dotyczącym dziecka potencjalnie spełniającego warunki do adopcji. Zaproszenia do W-MOA były niejednokrotnie wysyłane, w odpowiedzi na zaproszenie otrzymywaliśmy informacje telefoniczne lub mailowe” /**akta kontroli str. 213, 216-224/**.

Niemal każdorazowo w posiedzeniach uczestniczyły także rodziny zastępcze (w przypadku jednego dziecka, pomimo wysłania zaproszenia, rodzic zastępczy nie wziął udziału – dot. █████). W dokonywaniu oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej brali udział również:

- rodzice niepozbawieni władzy rodzicielskiej (poza dwoma badanymi przypadkami, gdzie w jednym z uwagi na trudności w ustaleniu miejsca pobytu matki, nie wysłano zaproszenia do udziału w posiedzeniu – dot. Jakuba /**akta kontroli str. 107-109/**, w drugim, gdzie ze względu na awanturniczą postawę rodziców i brak zainteresowania dzieckiem Zespół pieczy zastępczej uznał brak celowości ich zapraszania /**akta kontroli str. 171/**,
- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- asystenci rodzin (jeśli rodzinie przydzielono) lub pracownika ośrodka pomocy społecznej (w przypadku niemożności dojazdu ośrodki pomocy społecznej przesyłały

- przedstawicieli szkół, do których uczęszczają dzieci.

Ustalono, że oceny sytuacji dziecka dokumentowano w:

- *Protokole z przeprowadzonej oceny okresowej dziecka i rodziny z dnia...*”, sporządzanego indywidualnie dla każdego dziecka,
- *Kartach okresowych ocen sytuacji dziecka i rodziny*, również sporządzanych odrębnie dla każdego małoletniego,
- Wniosku dotyczącym zasadności dalszego pobytu w rodzinie zastępczej, z sformułowanym po dokonaniu oceny (przesyłanym do sądu).

Stwierdzono, że Karty ocen zawierają bardzo obszerne i rzetelnie sporządzone informacje, przy czym nie zawierają wszystkich obszarów, o których mowa w art. 129 ustawy, to jest:

- modyfikowania planu pomocy dziecku, oraz
- informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej.

Informacja o ewentualnej potrzebie modyfikacji planu pomocy pojawiała się we wniosku przesyłanym do sądu, przy czym nie zawierała wskazań w jakim obszarze lub jakim zakresie plan należy zmodyfikować. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest przyjęty w jednostce niewłaściwy sposób dokumentowania działań Organizatora. W opinii organu nadzoru istnieje potrzeba uporządkowania formularza karty oceny sytuacji dziecka zgodnie z brzmieniem art. 129 ustawy, albowiem pominięcie podczas oceny sytuacji dziecka ww. obszarów, skutkować może sporządzeniem niepełnej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Przyjęte w toku kontroli wskazówki zostały na bieżąco uwzględnione (z uwagi na zaplanowane na 19 stycznia 2017 r. kolejne oceny) i jeszcze tego samego dnia kontrolującym przedłożono nowy formularz karty, uwzględniający obszary, o których mowa w przepisach ustawowych /**akta kontroli str. 226-227**/

Ustalono ponadto, że we wszystkich badanych kartach ocen sytuacji dzieci w obszarze dotyczącym oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb uwzględniono potrzeby jedynie w kontekście zdrowotnym. Mając na względzie fakt, iż potrzeby każdej osoby, a w szczególności dzieci, ulegają zmianom wraz z rozwojem i wchodzeniem w kolejne etapy życia, w formie instruktarzu kontrolujący pouczyli pracowników Organizatora o konieczności dokonywania analizy także pozostałych potrzeb dziecka.

Kierująca kontrolowaną jednostką, zapytana o sposób realizacji obowiązku wynikającego z art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poinformowała, że przed dokonaniem okresowej oceny sytuacji dziecka w celu jego wysłuchania *„praktykowane są różne techniki oraz wykorzystywane optymalne możliwości organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w zależności od wieku dziecka oraz opiekunów zastępczych a także otaczającego środowiska (...) Rozmowa z dzieckiem, często na osobności, odbywa się w miejscu zamieszkania, w szkole czy w przedszkolu, gabinecie pedagoga lub innym udostępnionym miejscu (...) Do każdego dziecka kierowane są pytania dotyczące samooceny oraz oceny sytuacji, w której się znajduje, czy ewentualnie możliwości zmiany, w zależności od sugerowanych potrzeb. Z dzieckiem (w zależności od wieku i stopnia rozwoju) przeprowadza się rozmowę dotyczącą sytuacji jego rodziny biologicznej, potrzeby kontaktu z ważnymi osobami a także porusza się temat rodziny adopcyjnej, jeśli potencjalnie dziecko*

spełnia warunki do adopcji w aspekcie prawnym i predyspozycji własnych. Z podopiecznymi przeprowadzone są rozmowy w zakresie ich sytuacji oraz potrzeby rozwoju zainteresowań czy realizacji innych działań stymulujących sferę poznawczą i emocjonalną. Starsze dzieci są zapraszane do Powiatowego Centrum w celu rozmowy z koordynatorem" /akta kontroli str. 213-215/. Wobec powyższego uznano, że Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonując oceny sytuacji dziecka realizuje zapisy wynikające z art. 4a ustawy, jednakże z uwagi na fakt, iż w badanych kartach ocen okresowych kontrolujący nie odnaleźli śladu udokumentowania, iż dziecko zostało wysłuchane, w ramach bieżącego instruktażu kontrolujący pouczyli pracowników działu pieczy zastępczej, aby w każdym możliwym przypadku, kiedy wiek dziecka i stopień jego dojrzałości na to pozwala, dokumentować (np. w formie podpisu) fakt zapoznania dziecka z wnioskami uczestników posiedzeń dokonujących oceny sytuacji dziecka oraz podejmowanymi na ich rzecz działaniami.

Ustalono również, że Organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizował obowiązek wynikający z art. 131 ust. 2 ustawy, to jest po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka formułował na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie bez zbędnej zwłoki przekazywał ją do właściwego sądu.

Przedmiotem kontroli inspektorów Wydziału Polityki Społecznej był również sposób dokonywania przez Organizatora oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Spośród 66 rodzin zastępczych zespół inspektorów poddał analizie dokumentację 7 losowo wybranych teczek rodzin:

- 2 rodzin zawodowych,
- 2 rodzin niezawodowych,
- 3 rodzin spokrewnionych /akta kontroli str. 228-278/.

Ustalono, że w latach 2013-2015 ocen rodzin zastępczych dokonywano podczas oceny sytuacji dzieci w nich umieszczonych (czyli co 6 miesięcy) a dokumentowano ją na tym samym druku w punkcie pn. *ocena rodziny zastępczej*. Przygotowując ocenę rodzin pracownicy PCPR w Szczytnie posilkowali się przeprowadzanymi przez siebie badaniami, rozmowami z samymi rodzinami, obserwacją, odnosząc się także do zgromadzonych w aktach informacji i zaświadczeń potwierdzających spełnianie przez rodzinę warunków zawartych w art. 42 ustawy.

Od 2016 roku terminy dokonywania ocen realizowane są zgonie z harmonogramem, uwzględniającym przepisy zawarte w art. 134 ust. 1 i 2 ustawy. Ponadto, w obecnie obowiązującym druku karty oceny rodziny zastępczej, pn. *Ocena rodziny zastępczej*, Organizator uwzględnia informacje dotyczące:

- predyspozycji rodziny zastępczej do pełnienia powierzonej jej funkcji,
- warunków mieszkaniowych i materialnych rodziny zastępczej,
- metod pracy z dzieckiem stosowanych przez rodzinę,
- zaspakajania przez rodzinę zastępczą indywidualnych potrzeb dziecka, w tym: rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- oceny rodziny zastępczej,
- zaleceń / wskazań do pracy z rodziną.

Karty ocen podpisywane są przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i rodzinę zastępczą. Analiza teczek rodzin zastępczych nie wykazała, aby któraś z rodzin skorzystała

Karty ocen podpisywane są przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i rodzinę zastępczą. Analiza teczek rodzin zastępczych nie wykazała, aby któraś z rodzin skorzystała z prawa wniesienia zastrzeżeń, do czego uprawnia zapis art. 134 ust. 2a ustawy. Zgodnie z informacją przedłożoną przez panią Elżbietę Drozdowicz – Dyrektora PCPR w Szczytnie, w okresie objętym kontrolą jedna rodzina zastępcza funkcjonująca na terenie powiatu szczytyńskiego została oceniona negatywnie /**akta kontroli str. 280-286**/. Od oceny nie złożono odwołania. Stwierdzono, że Organizator przesłał informację o negatywnej ocenie rodziny ustanowionej w osobie [REDAKTURA] przed upływem terminu przysługującego rodzinie na wniesienie do starosty zastrzeżeń, o czym mowa w art. 134 ust. 2a ustawy, oraz przed sporządzeniem kolejnej oceny, którą w myśl art. 134 ust. 3 ustawy Organizator winien dokonać przed upływem 6 miesięcy od dnia dokonania negatywnej oceny. W wyjaśnieniu powyższego Dyrektor kontrolowanej jednostki uzasadniła, że poinformowanie sądu o nieprawidłowym funkcjonowaniu rodziny i negatywnej ocenie przed upływem terminu danego rodzinie na wniesienie zastrzeżeń podyktowane było szeroko pojętym dobrem dziecka, jak również wieloletnim brakiem współpracy ze strony rodziny zastępczej z Organizatorem /**akta kontroli str. 281-282**/. Ponadto w wyjaśnieniu podała, że we wrześniu 2016 roku Organizator powziął dodatkowo informację z Krajowego Rejestru Karnego o tym, że [REDAKTURA] skazany został prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie, o czym Organizatora nie poinformował. W opinii kontrolujących tak istotna informacja powinna znaleźć się również w sporządzonej w dniu 20 grudnia 2016 roku ocenie rodziny zastępczej, tymczasem w ocenie predyspozycji do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej brak jest informacji o karalności rodzica zastępczego. Pominięcie pełnych danych na temat funkcjonowania rodziny może skutkować sporządzeniem niewyczerpującej oceny rodziny zastępczej.

Ustalono, że na okoliczność dokonywania weryfikacji rodziny pod kątem posiadania predyspozycji do pełnienia swojej funkcji, rodziny zastępcze przedkładają:

- zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu,
- oświadczenie o spełnianiu warunków, o których mowa w art. 42 ust.1 ustawy - stosowane od 2015r.

Organizator weryfikuje predyspozycje rodziny do pełnienia funkcji rodziny zastępczej także poprzez wystąpienie z zapytaniem o karalność do KRK oraz wizyty w miejscu zamieszkania rodziny.

Stwierdzono, że opinie psychologiczne, potwierdzające posiadanie przez rodzinę predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (wymagane zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy od 19 września 2014 roku co dwa lata) posiadały wszystkie badane rodziny

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej dokonywać z udziałem wszystkich osób wymienionych w art. 130 ust. 1 ustawy.

2. Rzetelnie dokumentować informacje mające wpływ na dokonywanie oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Termin realizacji: na bieżąco.
3. Przestrzegać bezwzględnie procedury dokonywania oceny rodziny zastępczej bądź prowadzącego rodzinny dom dziecka określonej w przepisach art. 134 ustawy. Termin realizacji: na bieżąco.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 575).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłńska-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GŁÓWNY SPECJALISTA
i zast.
Katarzyna Brewka

KIEROWNIK WYDZIAŁU

Witold Czerwinski 7